

บทที่ 5

ประเทศไทยกับการพัฒนาอาชีพ

บทนี้จะกล่าวถึงปรากฏการณ์เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมไทยอย่างละเอียด เพื่อให้ผู้อ่านทราบถึงประวัติศาสตร์เศรษฐกิจที่ยังผลให้มีการเปลี่ยนแปลงความหมายการพัฒนาของไทยเป็นไปดังเช่นที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน อนึ่ง เนื้อหาในส่วนนี้จะทำให้ผู้อ่านสามารถทำความเข้าใจได้ง่าย เพราะเป็นเรื่องราวใกล้ตัวและอ่านนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อคนสองในการเตรียมเข้าสู่อาชีพต่อไปในอนาคตอันใกล้นี้ได้

ประวัติเศรษฐกิจของประเทศไทย

ไทยได้เริ่มทำการค้าข่ายกับประเทศต่าง ๆ ก่อนสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีแล้ว ประเทศคู่ค้าที่สำคัญได้แก่ ญี่ปุ่น จีน ส่วนชาวญี่ปุ่นคงวนตาก ปอร์ตูเกส และอavarun ได้เข้ามาค้าขายในสมัยอยุธยาตอนกลางเป็นต้นมา⁽¹⁾ การค้าข่ายกับต่างประเทศนั้น ราชสำนัก (พระมหาธาตุริษี) กับเหล่าขุนนางที่เกี่ยวข้อง เป็นผู้กุมขาดกิจกรรมค้านน้ำมาตลอด พ่อค้าชาวต่างชาติจึงหันมาทำการค้าข่ายโดยผ่านกรมพระคลังสินค้าเท่านั้น ทั้งนี้ เป็นเพียงมีภูมายห้ามไม่ให้ชาวต่างชาติติดต่อทำธุรกิจกับผู้ผลิตและพ่อค้าพื้นเมืองได้โดยตรง

หลังจากอังกฤษได้พัฒนาการอ่องกงและสิงคโปร์ให้เป็นศูนย์กลางการค้าขายนิทรรศที่ 1830 แห่งคริสต์ศักราชหรือราواتอนตนสมัยรัตนโกสินทร์ ต่อมาการค้าระหว่างกรุงเทพฯ กับเกาะเหล่านี้ได้ลดปริมาณลงเป็นอันมาก ทั้งนี้ มีสาเหตุสำคัญเนื่องมาจากความไม่สงบในกรุงเทพฯ และมีการทุจริตเกิดขึ้นมากในหมู่ข้าราชการของกรมพระคลังสินค้าและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการค้า ทำให้รัฐไม่สามารถเก็บภาษีอากรได้อย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย ดังนั้น จึงเกิดมีแนวความคิดที่จะผ่อนผันให้พ่อค้าต่างชาติเข้ามาทำการค้ากับผู้ผลิตและพ่อค้าพื้นเมืองโดยตรง ในขณะเดียวกัน รัฐบาลอังกฤษได้พยายามติดต่อหลายครั้งเพื่อพัฒนาการค้ากับไทย เช่น ในปี พ.ศ 2367 ได้เข้ามาทำสนธิสัญญาเบอร์นี่ แต่ก็ยังไม่สามารถส่งเสริมการค้าได้มากเท่าที่ควร และต่อ

มาในปี พ.ศ. 2398 เชอร์ จอห์น บาร์ริง ได้เข้ามาทำสนธิสัญญาการค้าอีครั้ง ซึ่งมีข้อว่า สนธิสัญญานี้บาร์ริง และยังผลให้ไทยต้องเปิดประเทศเพื่อให้ฟองค้าต่างชาติสามารถเข้าทำการค้าโดยตรงได้อย่างเสรี ทำให้กรมพระคลังสินค้าลับบทบาทและอำนาจในการค้าระหว่างประเทศลงเป็นอันมาก จากนั้นประเทศไทยกล่าวอื่น ๆ ก็เข้ามาทำสนธิสัญญาทางการค้ากับไทยโดยใช้เงื่อนไขเดียวกันกับสนธิสัญญานี้(2)

นับตั้งแต่ได้เปิดประเทศดังที่กล่าวข้างต้นแล้วนั้น ระบบหุนนิยมได้พัฒนาไปสู่ล่ามต่าง ๆ ของประเทศอย่างรวดเร็ว ในขณะเดียวกัน สินค้าจากต่างประเทศได้หลักเข้ามาขายในตลาดภายในทำให้อุดหนากรมพื้นบ้าน เช่น การหอผ้า เครื่องเขิน ฯลฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตภาคกลางต้องประสบกับการขาดทุนและเลิกจัดกิจการไป ทั้งนี้ เนื่องมาจากสินค้าพื้นเมืองไม่สามารถแข่งขันกับของต่างประเทศ(3) ส่วนชาวนาในที่ราบลุ่มภาคกลางก็เริ่มเปลี่ยนวิถีการผลิตเป็นแบบผลิตเพื่อการค้าและส่งออก(4) ในช่วงนี้เจ้าทิวกรวงศ์ประวัติ ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งเป็นราชเลขานุการของสมเด็จพระบรมราชชนนี ทรงมีที่ดิน 4,764 ไร่ ในปี พ.ศ. 2442 ต่อมาในปี พ.ศ. 2451 ทรงมีที่ดินเพิ่มขึ้นถึง 40,019 ไร่ ส่วนพระองค์เจ้าทิวกรวงศ์ประพันธ์ พงษ์ อุดมรัฐมนตรีกระทรวงการคลัง ทรงมีที่ดิน 11,245 ไร่ ในขณะที่ประชาชนในชนบทสมัยนั้นมีที่ดินครอบครัวละ 20 ไร่(5)

เมื่อปริมาณการค้าขยายตัวมากขึ้น นายทุนชาวอังกฤษก็ได้เข้ามาลงทุนในธุรกิจอุดหนากรมและการเกษตรกรรมหลายประเภท อีกทั้งได้เข้าหุ้นกับนายทุนรายในประเทศไทยในการค้าต่าง ๆ ในช่วงนี้ธุรกิจเกี่ยวกับการเงินก็เริ่มขยายตัว และมีการจัดตั้งธนาคารหลายแห่ง คือ

ธนาคารซ่องกงและเชียงไช	(2431)	ธนาคารไทยพาณิชย์	(2449)
ธนาคารซาร์เตอร์	(2436)	ธนาคารหัวหิน	(2476)
ธนาคารอินโคลีน	(2440)	ธนาคารดึงเป็นชน	(2477)
ธนาคารซีอิ้วหายกอง	(2452)	ธนาคารเอเชียเพื่อการค้าและอุตสาหกรรม	(2482)
ธนาคารกรุงศรีฯ	(2462)		
ธนาคารโยโกฮามา	(2479)		

ที่มา : ศิริ ใจศิริมณี, "การพัฒนาอุตสาหกรรมไทย", เศรษฐกิจไทย : โครงสร้างกับการเปลี่ยนแปลง (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ออกหน้า, 2525), หน้า 278.

หลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 บทบาททางด้านการค้าของอังกฤษในประเทศไทยได้เริ่มลดลง อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากฐานความเป็นผู้นำทางเศรษฐกิจของอังกฤษได้เลื่อมถอยลงมาก ในขณะที่สหราชอาณาจักร ญี่ปุ่น มีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจสูงขึ้น และได้เผยแพร่องค์ความคิดเห็นแบบเอเชียภาคเนย์ ความพยายามของญี่ปุ่นที่ต้องการจะจัดตั้งธุรกิจในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทำให้ญี่ปุ่นได้ก่อตั้งวงไฟบูรณะแห่งเอเชียขึ้นโดยตั้งตัวเป็นผู้นำและได้ซักซานไทยสมัยจอมพลแพลลก พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี สมัยก่อนสังคมโลกเข้าร่วมด้วย ดังนั้น ในช่วงนี้แนวโน้มทางเศรษฐกิจจึงมีแนวโน้มเป็นแบบรัฐนายนุ่น เพราะได้รับอิทธิพลมาจากญี่ปุ่นที่ยึดนโยบายการพัฒนาแบบชาตินิยมและกีดกันอิทธิพล จักรวรรดินิยมออกมายัง การสนับสนุนนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจแบบรัฐนายนุ่นของญี่ปุ่นต่อรัฐต่าง ๆ ในเอเชียยังคงให้รัฐเหล่านี้พยายามดึงเอาธุรกิจอุตสาหกรรมที่สำคัญมาดำเนินการเสียเองในรูปของรัฐวิสาหกิจ

ปรากฏการณ์แสดงให้เห็นถึงข้อขัดแย้งทางค้านชันน์ ในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 ที่สำคัญได้แก่ ญี่ปุ่นของคนชันน์ ซึ่ง เทียนวรรษ (พ.ศ. 2385-2458) ผู้ซึ่งเขียนวรรณกรรมเรื่อง

ร้องความเป็นธรรมในสังคมขึ้น เพราะเขามีความเห็นว่าในขณะนั้นชาวนาและคนชั้นต่ำทั่วไปถูกเอารัดเอาเบรี่ยมจากพวกรุนแรงเจ้านายมากเกินไป เที่ยนวรรณได้คำหนีติเตือนความเห็นแก่ตัว และการใช้อำนาจที่ไม่ชอบธรรมของคนชั้นสูงเพื่อแสดงผลประโยชน์ให้แก่ตนเอง เขาได้เรียกร้องให้มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิที่จะเข้าร่วมในกระบวนการทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น ต่อมานายปรีดี พนมยงค์ ก็ได้เรียกร้องให้เปลี่ยนระบบสังคมที่ให้คนชั้นต่ำมีอำนาจในการจัดการสิทธิผลประโยชน์และการปกครองตนเอง ดังเช่น พากบลลเชวิกในรัสเซีย⁽⁶⁾

นอกจากการต่อสู้ทางอุดมการณ์การเมืองระหว่างนายทุนศักดินากับตัวแทนของคนชนชั้นต่ำซึ่งเกิดขึ้นภายในสังคมไทยแล้ว อิทธิพลของภายนอกประเทศก็มีความสำคัญเช่นเดียวกัน สุวดี เจริญวงศ์ ได้กล่าวว่าการต่อสู้ของชนชั้นต่ำเพื่ออิสรภาพในจีนและเวียดนามได้เพื่ออิทธิพลเข้ามาอย่างมากในช่วงนี้ เช่น HEMA เจือตุง ได้ต่อสู้กับรัฐบาลกึ่กมินตั้งของจอมพลเจียงไคเชก และขบวนการกู้ชาติ เวียดนามกับผู้ปกครองชาวฝรั่งเศส สมาคมของพระคocomมิวนิสต์ได้ถูกปราบปรามจากรัฐบาลจีนและฝรั่งเศสในเวียดนาม จึงหนีเข้ามาหาสมัครพระพากในเมืองไทยและใช้เป็นฐานปฏิบัติการ ปรากฏว่ามีคนจีนและคนญี่ปุ่นเข้าร่วมในขบวนการกู้ชาตินี้เป็นอันมาก มีหน้าที่ยังชักชวนให้คนไทยก่อตั้งพรรคราษฎร "คอมมิวนิสต์สยาม" ขึ้น แต่ขั้นตอนการองมั่นตั้งแต่องค์พระบาทสมเด็จพระปกาเกล้าเจ้าอยู่หัว อภิรัฐมนตรีสวา และเสนาบดีสวาไม่ยอมรับหลักการและวิธีการของแนวความคิดลัทธิสังคมนิยมนี้ และต่อไปได้แสดงความคิดเห็นว่าเป็นลัทธิการปกครองที่ไม่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจสังคมของไทยเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้น รัฐบาลไทยจึงปราบปรามการเคลื่อนไหวของคอมมิวนิสต์สยามและเนรเทศผู้ต้องหาคอมมิวนิสต์ออกไปจากราชอาณาจักร ตลอดจนออกพระราชบัญญัติป้องกันการเผยแพร่ลัทธินี้⁽⁷⁾ มาตรการดังกล่าวยังผลให้อุดมการณ์แห่งความชอบธรรมของคนไทย เช่นของปรีดี พนมยงค์ ได้รับความกระหงกระหงเหื่อนและถูกขจัดให้เผยแพร่ไปในหมู่ประชาชน อย่างไรก็ตาม อุดมการณ์ที่เป็นพลังสำคัญที่ทำให้ขั้นตอนการปกครองต้องคิดคำนึงว่าการปกครองประเทศจะสำเร็จลุล่วงไปได้จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือของคนชั้นต่ำ ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ

เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองแล้ว ขั้นตอนการองรุ่นใหม่ส่วนใหญ่ ซึ่งประกอบไปด้วยข้าราชการ-ทหาร นายทุนตัวแทนต่างชาติ และขุนนางเก่าบางพระองค์ต่างเล็งเห็นความสำคัญของการต่อเติมเสริมสร้างนโยบายการพัฒนา เพื่อให้ระบบทุนนิยมสามารถขยายตัวเพิ่มขึ้น

อันหมายถึงการสร้างผลประโยชน์ให้แก่คนสองด้วย ดังนั้น นโยบายการปรับปรุงโครงสร้างทางสังคมและเศรษฐกิจทั่วประเทศ เพื่อทำให้ระบบพุทธนิยมสามารถพัฒนาได้อย่างรวดเร็วๆ ได้รับการสนับสนุนและسانต่อนโยบายการทำให้ประเทศเกิดความทันสมัย ซึ่งได้เริ่มนี้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2411 มาแล้วนั้น อาทิ เช่น การเร่งปรับปรุงการศึกษา การสาธารณูปโภค การคมนาคมขนส่ง การปรับปรุงระบบราชการและกองทัพฯ ฯลฯ ทั้งในเมืองและชนบท

ความสนใจที่จะปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของชาวชนบทและคนขันตัวอื่น ๆ ก็ได้เริ่มขึ้น ทั้งนี้ เพื่อแสดงให้เห็นว่ารัฐได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาชนบท และการสังคมสังเคราะห์ เช่นเดียวกัน ในที่นี้อาจกล่าวได้ว่า การต่อสู้ในหมู่กลุ่มชนขันปักครอง คือ กลุ่มนayeuthun ชุมชนทางและชนขันปักครองรุ่นใหม่กับกลุ่มนิยมลัทธิสังคมนิยม ยังผลให้รัฐมีอิสระภาพและอำนาจในการกำหนดนโยบายที่ให้เกิดความเป็นธรรมแก่สมาชิกในสังคมทุกคนได้บ้าง:

ภายหลังสังคրามโลกครั้งที่สอง สหรัฐอเมริกาได้เข้ามายึดบ้านที่ในดินแดนแคนเนอร์รี ขึ้น ทั้งนี้ เป็นผลเนื่องมาจากการคอมมิวนิสต์จีนและเวียดนามได้รับชัยชนะจากการต่อสู้เพื่อเอกราชและสามารถก่อตั้งรัฐบาลสังคมนิยมขึ้นสำเร็จ

จากการประชุมที่เจนีวา ในปี พ.ศ. 2497 สหรัฐฯ เลือกเห็นว่าประเทศไทยเป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญที่จะป้องกันมิให้ลัทธิคอมมิวนิสต์สามารถแพร่ขยายอำนาจต่อไปทั่วเอเชียอาคเนย์ และคาบสมุทรแปซิฟิก สหรัฐฯ จึงระดมให้ความช่วยเหลือทั้งด้านการทหารและการพัฒนาจั่วนวนมหาศาล⁽⁸⁾ ดังนั้น สหรัฐฯ จึงมีอิทธิพลเหนือการกำหนดนโยบายการพัฒนาของไทยนับตั้งแต่นั้นมา

การพัฒนาอยุคใหม่ของไทยได้เริ่มนี้ เมื่อรัฐบาลภายใต้การแนะนำของสหรัฐอเมริกา ได้ยอมรับเงื่อนไขให้คณะผู้แทนธนาคารโลกมาทำการสำรวจภาวะเศรษฐกิจของไทย ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ. 2498 คณะผู้แทนตั้งกล่าวว่าจึงเดินทางมายังประเทศไทย ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2500 ถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2501 และได้นำผลการวิจัยรวมทั้งข้อเสนอแนะในการพัฒนาให้แก่รัฐบาลของ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ นายกรัฐมนตรี ผู้ซึ่งได้ประกาศว่า "ข้าพเจ้ามีเจตนาอันแรงกล้าที่จะพยายามทำทุกวิถีทางที่จะพัฒนาเศรษฐกิจให้บรรลุเป้าหมาย คือการกินดือยดือของประชาชนคนไทยทุกคน..." การพัฒนาเศรษฐกิจจึงจำเป็นต้องมีแผนการ⁽⁹⁾

ข้อเสนอของคณะผู้สำรวจฯ ได้แก่การแนะนำให้รัฐบาลลงบทบาทของการเป็นผู้ประกันการทางค้านเศรษฐกิจลง เพราะขณะนี้มีรัฐวิสาหกิจกว่า 129 แห่ง ที่ขึ้นอยู่ภายใต้การอำนวยการของแม่ทัพนายกองและข้าราชการประจำกระทรวงต่าง ๆ ดังนั้น คณะผู้สำรวจฯ จึงได้เสนอให้ขยายรัฐวิสาหกิจเหล่านี้แก่นักธุรกิจเอกชนเล็กมีบาง และให้สร้างมาตรการส่งเสริมการลงทุนดังนี้

ก. ให้ประโยชน์พิเศษ เช่น ตั้งพิกัดศูนย์ลากการคุ้มครองในระยะแรก ยกเว้นหรือลดหย่อนภาษีอากร และอื่น ๆ

ข. ยกเลิกข้อจำกัดการขยายธุรกิจ

ค. ปรับปรุงบริการภาครัฐยิ่ง

ง. ให้ความสะดวกในทางสถานที่และวัสดุ

จ. ปรับปรุงองค์กรของกระทรวงอุตสาหกรรมเสียใหม่ และ

ฉ. จัดการกระทำอันไม่เป็นธรรมในการทำธุรกิจอุตสาหกรรม⁽¹⁰⁾

ด้วยเหตุนี้ จอมพลสุชาติลงใช้อำนาจเพศจการเบ็ดเสร็จเปลี่ยนทิศทางของการพัฒนาประเทศตามเงื่อนไขที่ธนาคารโลกซึ่งเสนอแนะไว้ว่า ถ้าหากประเทศไทยทำการพัฒนาตามกำหนดดังกล่าวข้างต้นแล้ว ธนาคารโลกและสหรัฐฯ ก็จะให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาโครงการต่าง ๆ เป็นเงินจำนวนมาก ทิศทางใหม่ในการพัฒนาได้แก่ (1) ยกเลิกแนวทางการพัฒนาตามแบบรัฐนายทุน (2) เร่งเสริมสร้างการพัฒนาเศรษฐกิจในระบบหุนนิยมที่เน้นการลงทุนของเอกชน (3) เปิดการค้าเสรีกับทุกประเทศหรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นการเปิดประเทศให้เข้ากับระบบเศรษฐกิจทุนนิยมของโลก⁽¹¹⁾ และ (4) สร้างนโยบายการพัฒนาควบคู่ไปกับนโยบายเพื่อความมั่นคงของชาติ เพื่อต่อต้านกลุ่มชาตินิยม กลุ่มคอมมิวนิสต์ รวมทั้งกลุ่มผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับรัฐบาล โดยเรียกกลุ่มดังกล่าวว่าเป็น "คอมมิวนิสต์"

ในขณะเดียวกัน นายกรัฐมนตรีได้สั่งการให้จัดตั้งสภាទามการเศรษฐกิจแห่งชาติ สำนักงบประมาณ และสำนักงานส่งเสริมการลงทุนขึ้น รวมทั้งประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 ในระหว่างปี พ.ศ. 2504-2509

เป้าหมายหลักของแผนพัฒนาฉบับนี้คือ การเพิ่มผลผลิต โดยกำหนดให้เศรษฐกิจขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 6 ต่อปี ในภาคเกษตรกรรมให้กำหนดให้ผลผลิตเพิ่มขึ้นร้อยละ 4 ต่อปี

และการอุตสาหกรรมน้ำดื่มเพื่อการขยายตัวสูงสุดด้วยการให้การส่งเสริมทุกทาง การอุตสาหกรรมเน้นการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า (import substitution) หรือผลิตเพื่อบริโภคภายในแทนการสั่งสินค้าเข้า⁽¹²⁾

สหราชอาณาจักรมีบทบาทสำคัญในการกำหนดแนวทางและสนับสนุนการพัฒนาประเทศมาก ทั้งนี้จะเห็นได้จากจำนวนเงินซื้อยี่ห้อในระหว่างปี พ.ศ. 2500-2514 นั้น ไทยได้รับความช่วยเหลือทางด้านทหารจำนวน 14,828 ล้านบาท ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจจำนวน 10,452 ล้านบาท และสหราชอาณาจักรได้ตั้งองค์กรยูซอม (ต่อมาได้เปลี่ยนเป็นยูสेक) ในประเทศไทย เพื่อควบคุมคุณภาพและส่งผู้เชี่ยวชาญเข้ามาดำเนินการพัฒนาให้เป็นไปตามเป้าหมายที่สหราชอาณาจักรได้วางไว้ นอกจากนี้ ธนาคารโลกได้ให้เงินกู้อีกจำนวน 6.938 ล้านบาทเพื่อก่อสร้างโครงการขนาดใหญ่

16 โครงการ

ในแผนพัฒนาฉบับที่ 1 และในฉบับที่ 2 (ระหว่างปี พ.ศ. 2510-2514) รัฐบาลต้องพึงพอใจในการลงทุนเพื่อการพัฒนา คิดเป็นจำนวนร้อยละ 27.6 และ 13.9 ของเงินที่ใช้จ่ายในแผนพัฒนา ทั้งสองความลำดับ นอกจากนี้ การลงทุนจากต่างประเทศเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ในขณะเดียวกัน รัฐบาลเพื่อจัดการที่ได้ใช้มาตรการเข้มงวดบังคับมิให้เพิ่มค่าจ้างแรงงานขึ้นเป็นเวลาติดต่อกันถึง 10 ปี และห้ามมีการจัดตั้งสหภาพแรงงาน รวมทั้งไม่ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขึ้นอันหมายถึงการปฏิเสธที่จะให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง ดังนั้น การพัฒนาจึงเป็นแบบการสั่งการบังคับจากเบื้องบน (Top-down approach) ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศไทยไม่มีส่วนในการกำหนดอนาคตของตนเองได้เลย

รัฐบาลได้ดำเนินการพัฒนาชนบทโดยใช้กรมพัฒนาชุมชน สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท และกรมส่งเสริมการเกษตรเป็นเครื่องมือสำคัญ แต่วิธีการพัฒนาที่เพียงเพื่อเปิดเขตพัฒนาขึ้นตามจังหวัดต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจังหวัดตามชายแดนเพื่อป้องกันการแทรกซึมและการก่อการร้ายของพวกคอมมิวนิสต์ ข้าราชการภายใต้การอำนวยการขององค์กรความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศของสหราชอาณาจักรได้ทุ่มเทกำลังเงินและกำลังคนออกไปบ่าวประกาศให้ประชาชนรวมตัวกันเพื่อต่อสู้การเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์ และร่วมมือกันเพื่อการพัฒนาอันเป็นเป้าหมายหลักของกรมการพัฒนาชุมชน ส่วนสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบทนั้นได้จัดส่งเครื่องจักรกลไปสร้างถนนเข้าหมู่บ้านต่างๆ ระดมการพัฒนาด้านอนามัย ตลอดจนแจกเมล็ดพันธุ์พืชและสัตว์เลี้ยงให้แก่ประชาชนในเขต

แทรกซึม สำหรับกรมส่งเสริมการเกษตรและกรมส่งเสริมสหกรณ์การเกษตรได้ช่วยส่งเสริมให้ชาวบ้านในเขตชลประทานทำการเพิ่มผลผลิตทางด้านเกษตรด้วยการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย (13)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515-2519) รัฐบาลได้เปลี่ยนนโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมจากการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้ามาเป็นการผลิตเพื่อการส่งออก (export-oriented strategy) ทั้งนี้ เพราะรัฐบาลมีความจำเป็นที่จะต้องหาเงินตราเข้าประเทศ ซึ่งสรุปเมริการได้ลดความช่วยเหลือลงมากภายหลังสหภาพเวียดนาม เพื่อให้เป้าหมายบรรลุผล รัฐบาลได้ส่งเสริมให้มีการเพิ่มผลผลิตขึ้น ซึ่งเข่นเดียวกับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) ดังมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 5.1

เป้าหมายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจ

(เปอร์เซ็นต์ของการเพิ่มต่อปี)

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4

ผลผลิตประชาชาติ	7.0	7.0
ผลผลิตสาขาเกษตร	(5.1)	(5.0)
ผลผลิตสาขาอุตสาหกรรม	(8.0)	(9.6)
การส่งออก	7.0	7.5
การนำเข้า	2.8	6.1

ที่มา : แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4. หน้า 7

การมุ่งเน้นการเพิ่มผลผลิตและการส่งเสริมอุตสาหกรรมในแผนพัฒนาฯ ทั้ง 4 ฉบับ ดังกล่าวข้างต้น ได้ส่งผลสะท้อนให้เกิดความเหลื่อมล้ำของรายได้และความมั่งคั่งของคนในชาติ อย่างเห็นได้ชัด และก่อให้เกิดปัญหาสังคมและการเมืองตามนากมาย ด้วยเหตุนี้ แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 จึงได้คลบเป้าหมายของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจให้ต่ำลง และได้มุ่งปรับปรุง โครงสร้างทางเศรษฐกิจให้เกิดความสมดุลมากขึ้น ดังที่จะแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5.2

เป้าหมายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจ ฉบับที่ 5

(เบอร์เข็นต์)

ผลผลิตประชาชาติ	6.6
ผลผลิตทางการเกษตร	(4.5)
ผลผลิตสาขาราษฎรกรรม	(7.6)
การส่งออก	22.3
การนำเข้า	18.1

ที่มา : แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 5. หน้า 16

ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 รัฐบาลได้มุ่งพัฒนาโครงสร้างและการกระจายบริการทางสังคมรวมทั้งแก้ปัญหาความยากจนในเขตชนบทล้าหลัง จุดประสงค์หลักก็คือ การพัฒนาชุมชนที่นี่ให้ที่ยังไม่เคยได้รับผลพวงจากการพัฒนาที่ผ่านมาเพื่อให้ชุมชนเหล่านี้สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ในอนาคต และพัฒนาชาวชุมชนที่ยากจนให้เข้าสู่ระดับพอ มีพอกินและเพื่อให้สามารถก้าวไปสู่ขั้นการอยู่คิดกินดีขึ้นในระยะเวลาต่อไป ที่นี่เป้าหมายมีรวม 216 อำเภอ 30 กิ่งอำเภอ ซึ่งในส่วนใหญ่อยู่ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือและภาคใต้

อย่างไรก็ตาม หากจะพิจารณาภัยอย่างละเอียดแล้ว เป้าหมายการพัฒนาของประเทศไทยนี้ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเลย นับตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 มาจนกระทั่งถึงปัจจุบัน ผู้วางแผนพัฒนาฯ ไม่ว่าจะเป็นข้าราชการระดับสูง นักธุรกิจ นักวิชาการ และนักลังค์ สนับสนุน ที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นกรรมการในการสร้างแผนฯ นั้น จะยังคงทำการทำให้ประเทศไทยเกิดความทันสมัยด้วยการเปลี่ยนระบบเศรษฐกิจให้เป็นแบบอุตสาหกรรมทันสมัยให้ได้ และได้ใช้แผนพัฒนาฯ เร่งเร้าให้เกิดการพัฒนาระบบทุนนิยมไปยังทุกส่วนของประเทศไทย รัฐได้ลงทุนเพื่อการพัฒนาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 เป็นจำนวนถึง 1,296,180 ล้านบาท และใช้ข้าราชการจำนวน 1,337,717 คน (จนถึงปี พ.ศ. 2531) เพื่อคำนึงถึงการพัฒนาตามนโยบายที่ผ่านมาและเพื่อให้เอกชนสามารถเพิ่มผลผลิตทั้งภาคอุตสาหกรรมและเกษตรกรรมทุกแขนง ตั้งที่รองเลขาธิการสภาพนากการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้กล่าวไว้ว่า

..... ในอีกห้าปีต่อไป (ตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5) จะเป็นจุดเปลี่ยนแปลงที่สำคัญทางเศรษฐกิจของเรา ทั้งนี้ เพราะจะเป็นหัวเลี้ยวหัวต่อในการเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจจากการใช้ภาคเกษตรกรรมเป็นพื้นฐานมาเป็นระบบเศรษฐกิจอุตสาหกรรม... (14)

สำหรับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) มีเป้าหมายคือการกำหนดให้การขยายตัวทางเศรษฐกิจโดยส่วนรวมเพิ่มสูงขึ้นให้ได้มากกว่าร้อยละ 5 โดยเฉลี่ยต่อปี โดยเน้นลักษณะของการขยายตัวที่จะสนับสนุนการสร้างงาน การกระจายรายได้ และการรักษาคุณภาพทางเศรษฐกิจของประเทศไทยให้มีโอกาสก้าวหน้าต่อเนื่องไปอย่างมั่นคง

แนวทางที่จะให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ข้างต้นนี้ ได้แก่

ก. ดำเนินการพัฒนาปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมในสาขาที่สำคัญ ๆ ต่อเนื่องจากแผนฯ 5 ในขณะเดียวกัน ก็จะต้องแสวงหาโอกาสใหม่ที่จะเสริมสร้างความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจให้ประโยชน์ไปถึงมือประชาชนอย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น แต่จะต้องคำนึงถึงขีดจำกัดและการรักษาความมั่นคงทางการเงินการคลังของประเทศไทยเป็นหลักสำคัญ

ข. เพิ่มประสิทธิภาพ คุณภาพในการผลิต การตลาดและเทคโนโลยีให้สามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้ดีขึ้น

ก. ปรับบบทบาทการบริหารงานพัฒนาของภาครัฐบาลให้เหมาะสมกับขีดความสามารถและฐานะการคลังของรัฐ โดยให้มีการแบ่งภาระการพัฒนาระหว่างภาครัฐบาล รัฐวิสาหกิจ และภาคเอกชนอย่างเหมาะสมโดยการผนึกกำลังอย่างเป็นระบบและครบวงจร (15)

กล่าวโดยสรุป ประเทศไทยมีลักษณะเป็นแบบรัฐกิจศักดินา-กิจทุนนิยมมั่นคงแต่เปิดประเทศ ในปี พ.ศ. 2398 และภายมานี้เป็นรัฐนายทุนในช่วงที่จอมพลแปลก พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี (ระหว่างปี พ.ศ. 2481-2487 และ 2491-2500) ต่อมาจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ขึ้นปกครองประเทศไทย สังคมไทยมีแนวโน้มเป็นแบบรัฐทุนนิยมพึ่งพา และภายเป็นรัฐทุนนิยมพึ่งพาสมบูรณ์ในปัจจุบัน (16)

สำหรับประเทศไทยในส่วนของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) นี้ โปรดดูได้ในภาคผนวกท้ายหนังสือเล่มนี้

บรรทัดข้ามชาติกับเศรษฐกิจของไทย

บรรทัดข้ามชาติมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจของไทยมั่นคงแต่ริชั้นบอร์เนียวของอังกฤษซึ่งเป็นริชั้นแรกที่เข้ามาตั้งบริษัทสาขาในปี พ.ศ. 2398 ส่วนบริษัท เจ เอส ปาร์เกอร์ ของสหราชอาณาจักรได้มาตั้งบริษัทสาขาในปีค่อม้า จากนั้นบริษัทการค้าระหว่างประเทศของเยอรมันและฝรั่งเศสก็เข้ามาตั้งฐานในประเทศไทยตามลำดับ จากการศึกษาของสุวินัย ภรูวัลย์ อาจารย์คณะเศรษฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พบว่า บรรทัดข้ามชาติที่เข้ามายังประเทศไทยในปี พ.ศ. 2398 ได้รับการสนับสนุนอย่างมาก ทำให้ประเทศไทยสามารถแข่งขันในระดับโลกได้ แต่ในปัจจุบัน ประเทศไทยไม่สามารถแข่งขันได้แล้ว จึงต้องหันมาพัฒนาเศรษฐกิจในประเทศตัวเอง แทนที่จะพึ่งพาต่างประเทศ ทำให้ประเทศไทยต้องเผชิญกับความท้าทายที่มากขึ้น แต่ก็มีโอกาสที่จะกลับมาเป็นศูนย์กลางการค้าในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้อีกด้วย

1. เป็นผู้ส่งสินค้าออก เช่น ข้าว ไม้สัก หนังและเข้าสัตว์ ไหหมู แอลกอฮอล์ และอัญมณี
2. เป็นผู้นำสินค้าเข้า เช่น ด้ายดิบ ผ้าฝ้าย สุรา เครื่องโลหะ น้ำมันเครื่องจักร รถยนต์และอะไหล่ และเครื่องอุปโภคต่างๆ
3. เป็นเจ้าของและผู้ดำเนินกิจการโรงสี
4. เป็นเจ้าของธนาคารพาณิชย์ต่างชาติ
5. เป็นเอเย่นต์และบริษัทที่ติดต่อธุรกิจระหว่างประเทศ

6. เป็นเอเย่นต์ให้แก่เจ้าของบริษัทเรือกลไฟ
7. เป็นเอเย่นต์ให้บริษัทประกันภัย
8. เป็นผู้รับสมัครงานประจำสำนักงานใหญ่ และเป็นเจ้าของโรงเรียนนานาชาติในกรุงเทพฯ
9. เป็นเจ้าของและดำเนินกิจการเหมืองแร่ภาคใต้

เมื่อไทยเปลี่ยนการปกครองในปี พ.ศ. 2475 และในช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง บทบาทของบริษัทข้ามชาติทางการค้าเริ่มลดลง เมื่อญี่ปุ่นขยายอิทธิพลของตนเข้ามายังภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทำให้การค้าระหว่างไทยกับญี่ปุ่นมีมูลค่าเพิ่มมากขึ้น ต่อมาภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง รัฐบาลของจอมพล บ. พิบูลสงคราม ก็ได้สนับสนุนกิจกรรมของนายทุนญี่ปุ่นอีก เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายเศรษฐกิจแบบชาตินิยมหรือให้ไทยเป็นรัฐนายทุนมาจนถึงปี พ.ศ. 2500

แต่เมื่อจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ยึดอำนาจทางการเมืองจึงได้เปลี่ยนนโยบายเศรษฐกิจเป็นแบบการค้าเสรี ทำให้บทบาทของบริษัทข้ามชาติจากยุโรป-อเมริกาลับมืออิพลัช์มาอีกรั้งโดยลงทุนและค้าขายในธุรกิจสาขาต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการกลั่นและจำหน่ายน้ำมัน เครื่องดื่มน้ำมัน สูตร เครื่องสำอาง ยา เครื่องสุขภัณฑ์ เครื่องใช้ในบ้าน สิ่งทอ พลาสติก แก้ว ผลิตภัณฑ์เหล็กกล้า ส่วนบรรษัทจากญี่ปุ่นมีบทบาทในธุรกิจสาขาเครื่องใช้ไฟฟ้าและรถยนต์⁽¹⁷⁾

ภายหลังวิกฤตการณ์น้ำมันหิร่าคาเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็วในปี พ.ศ. 2516 การลงทุนของบรรษัทข้ามชาติของญี่ปุ่นได้มีบทบาทหนึ่งในบรรษัทจากยุโรปและสหรัฐอเมริกา และในระยะต่อมา บรรษัทข้ามชาติจากสิงคโปร์ เกาหลีใต้ ไต้หวัน และฮ่องกงได้เข้ามาลงทุนในประเทศไทยในอัตราที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว⁽¹⁸⁾ ปัจจุบันสัดส่วนของบริษัทข้ามชาติจากประเทศญี่ปุ่นที่เข้ามาลงทุนในประเทศไทยที่สุด รองลงมาได้แก่ สหรัฐอเมริกา

จะเห็นได้ว่า บรรษัทข้ามชาติได้เข้ามายืดหยุ่นต่อเศรษฐกิจของไทยมานานกว่า 100 ปี และมืออิพลเพิ่มมากขึ้นในยุคปัจจุบันโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการลงทุนผลิตสินค้าอุตสาหกรรม ซึ่งยังผลให้ประเทศไทยสามารถผลิตสินค้าประเภทอุตสาหกรรมได้เกินกว่าร้อยละ 20 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ และส่งสินค้าไปจำหน่ายในตลาดต่างประเทศ คิดเป็นสัดส่วนสูงเกินกว่าร้อยละ 50 ของมูลค่าสินค้าส่งออกทั้งหมด ในขณะเดียวกัน อัตราส่วนของผู้ที่มีงานทำในภาคอุตสาหกรรมได้เพิ่มเป็นร้อยละ 9.8 ภาคพาณิชยกรรมร้อยละ 10.4 และภาคบริการ 11.5 ในขณะที่แรงงานในภาคเกษตรลดลงเหลือร้อยละ 63.4 ของจำนวนแรงงานทั้งหมดในปี พ.ศ. 2531⁽¹⁹⁾ อนึ่ง อัตราส่วนของการมีงานทำในภาคอุตสาหกรรมจะเพิ่มสูงมากยิ่งขึ้น เพราะในระหว่างปี พ.ศ. 2530-2532 มีจำนวนผู้ลงทุนประกอบธุรกิจอุตสาหกรรมจากต่างประเทศมากที่สุดในประวัติศาสตร์เศรษฐกิจของไทย และจะทำให้อัตราส่วนของการมีงานทำในภาคพาณิชยกรรมและภาคบริการขยายตัวในสัดส่วนใกล้เคียงกันด้วย

ตารางที่ 5.3

จำนวนผู้ลงทุนจากต่างประเทศที่ขอรับสิทธิ์เชิงการลงทุน
แยกตามลัญชาติ

	พ.ศ. 2530 ⁽¹⁾	พ.ศ. 2530 ⁽²⁾	พ.ศ. 2531 ⁽²⁾	+ %
จำนวนห้สัน (ราย)	1,058	747	1,419	+ 90
- ไทยawan	178 (17%)	125 (17%)	273 (19%)	+118
- อินเดีย	200 (19%)	142 (19%)	255 (18%)	+ 80
- อเมริกา	62 (6%)	41 (5%)	85 (6%)	+109
- ญี่ปุ่น	95 (9%)	77 (10%)	94 (7%)	+ 22
- ฮ่องกง	46 (4%)	33 (4%)	82 (6%)	+148

(1) เดือนมกราคม-ธันวาคม

(2) เดือนมกราคม-กันยายน

หมายเหตุ จำนวนตัวเลขในวงเล็บแสดงถึงร้อยละของส่วนแบ่งการลงทุนจากต่างประเทศทั้งหมด

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

ภาพรวมของภาวะเศรษฐกิจไทยในปี พ.ศ. 2531

ได้มีการวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจของประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2531 ทั้งจากสถาบันการศึกษา สถาบันการเงินการธนาคาร สถาบันเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและสื่อมวลชน ทุกสถาบันต่างก็ให้ภาพของเศรษฐกิจไทยไปในแนวที่ใกล้เคียงกัน กล่าวคือ ในช่วงปี พ.ศ. 2531 เป็นยุคทองของเศรษฐกิจไทย

แต่เนื่องจากผู้เขียนมิใช่นักเศรษฐศาสตร์ จึงไม่อยู่ในฐานะที่จะวิเคราะห์เรื่องราวในหัวข้อนี้ได้อย่างละเอียดครบถ้วน แต่ขอเขียนในตอนนี้จำเป็นต้องกล่าวถึงภาวะเศรษฐกิจไทยเพื่อประกอบคำอธิบาย ดังนั้น จึงต้องอ้างผลการวิเคราะห์ของผู้อื่นที่ได้ทำการศึกษามาเสนอไว้ ณ ที่นี่:

หนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ได้รายงานสรุปผลของการเศรษฐกิจไทยในปี พ.ศ. 2531 ไว้ว่า เศรษฐกิจไทยปี พ.ศ. 2531 มีอัตราการเจริญเติบโตมากกว่า 9.5 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งเป็นอัตราสูงที่สุดในรอบ 20 ปีที่ผ่านมา และเมื่อจำแนกออกเป็นภาคต่างๆ จะเห็นได้ว่า ในภาคเกษตรกรรมมีการขยายตัว .8-9 เปอร์เซ็นต์ ส่วนภาคอุตสาหกรรมเจริญเติบโตสูงถึง 11 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งค่านิรันดร์ให้เห็นถึงอัตราความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจนี้ ได้แก่ การก่อสร้างได้ขยายตัวราว 15 เปอร์เซ็นต์ รายได้จากการท่องเที่ยวสูงขึ้น 29.9 เปอร์เซ็นต์ เป็นต้น

นับจนถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2531 ดัชนีการลงทุนเพิ่มเป็น 163.3 เมื่อเทียบกับทั้งปีของปี พ.ศ. 2530 ซึ่งเพิ่มขึ้นเพียง 130.2 ส่วนผู้ขอรับการส่งเสริมการลงทุนจนถึงเดือนตุลาคม ปี 2531 มีจำนวน 1,755 ราย ด้วยเงินลงทุนทั้งสิ้น 408,653 ล้านบาท ซึ่งจะก่อให้เกิดการจ้างงานกว่า 257,436 ตำแหน่ง

มูลค่าการส่งออกในช่วงสามไตรมาสแรกของปี 2531 สูงขึ้นกว่า 35.8 เปอร์เซ็นต์ ในขณะที่มูลค่าการนำเข้าสูงร้าว 50.6 เปอร์เซ็นต์ (ระหว่างเดือนมกราคม-กันยายน) สินค้าเข้าส่วนใหญ่เป็นวัตถุคงเหลือและสินค้าคงคลังสำเร็จรูป รวมทั้งสินค้าประเภททุน (เช่น เครื่องจักร) เพื่อนำมาใช้ในการผลิต

กล่าวโดยสรุป ภาวะเศรษฐกิจของไทยได้เจริญก้าวหน้าอยู่ในขั้นที่น่าพอใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคอุตสาหกรรมและการส่งออก ซึ่งเป็นที่คาดหมายกันว่า ไทยจะก้าวไปสู่สังคมอุตสาหกรรมใหม่เป็นชาติที่ 5 (รองจากเกาหลีใต้ ไต้หวัน อ่องกง และสิงคโปร์) ในอนาคตอันใกล้⁽²⁰⁾ อย่างไรก็ตาม swick ทางเศรษฐกิจได้พลิกผันในการต่อมา ผู้สนใจโปรดอ่านรี่องภาวะเศรษฐกิจในภาคผนวกที่ 7

ภาวะเศรษฐกิจของประเทศไทยในทวีปเอเชียภาคสีน้ำเงินแบบพิเศษ

เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องกล่าวถึงประเทศไทยคือ ภาคในทวีปเอเชีย หากเราประสงค์ที่จะเรียนรู้โครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศไทยอย่างละเอียด ทั้งนี้ เพราะสังคมเหล่านี้ต้องอยู่ใกล้และมีความสัมพันธ์ต่อกัน รวมทั้งมีประวัติศาสตร์ ลักษณะทางภูมิศาสตร์ การเมือง และสังคมไม่แตกต่างกันมากนัก หรืออย่างน้อย ๆ ประชารัฐที่อาศัยอยู่ในทวีปนี้ก็เป็นคนพิวเคลื่องและมีอิทธิพลต่อประเทศต่างๆ ซึ่งมีกรรมวิธีในการปลูกและเก็บเกี่ยวที่คล้ายคลึงกัน นอกจากนี้ วัฒนธรรมของคนพิวเคลื่องจะมีลักษณะแตกต่างจากวัฒนธรรมของคนพิวชาติและผู้คนอย่างเห็นได้ชัด

ด้วยเหตุนี้ การศึกษาเปรียบเทียบระหว่างประเทศต่าง ๆ ในแบบนี้จะทำให้เราทราบถึงฐานะความเป็นอยู่ของสังคมเราได้ขึ้น และจะทำให้เราเข้าใจภาวะเศรษฐกิจของโลกเมื่อเราศึกษาเปรียบเทียบกับกลุ่มประเทศในทวีปอื่น ๆ

ในอดีต古老 คนไทยเชื่อมั่นว่าความเป็นอยู่ภายในตัวมีผลต่อการปกครองของชาติอย่างมากและประกอบอาชีพทางการเกษตร ศูนย์กลางของอารยธรรมได้แก่ ปราสาทราชฐาน และวัดวาอาราม ซึ่งเป็นแหล่งรวมคนทั้งสังคมเข้าด้วยกัน ต่อมาอิทธิพลของชาติตะวันตกได้แพร่ขยายเข้ามาในราชอาณาจักรที่ 19 โดยมางประเทศาถูกยึดครองเป็นอาณานิคมเพราบภูเสธที่จะรับอารยธรรมของพวกผู้รั่ง ส่วนมากประเทศไทยได้ใช้วิธีเปิดประทูและนำความรู้วิทยาการ รวมทั้งความเจริญของชาติตะวันตกเข้ามาปรับปรุงประเทศของตน ดังเช่น ประเทศไทยปัจจุบัน และไทย⁽²¹⁾ นับแต่นั้นเป็นต้นมา เศรษฐกิจของประเทศไทยเชื่อกลายเป็นส่วนหนึ่งของระบบเศรษฐกิจทุนนิยมโลกโดยมีประเทศไทยเป็นศูนย์กลางของความรุ่งโรจน์ทางด้านการค้าและอุตสาหกรรม

ภายหลังสังคมโลกครั้งที่สอง สหรัฐอเมริกากลายเป็นประเทศที่มีอิทธิพลอย่างเหนือกว่าประเทศต่าง ๆ ในทวีปเอเชีย ซึ่งส่งผลให้รัฐบาลของประเทศไทยแล่นรับใช้ทฤษฎีความทันสมัยในการพัฒนาประเทศ (ยกเว้นจีนแผ่นดินใหญ่และเวียดนามเหนือ) และกล้ายฝ่าเป็นรัฐทุนนิยมที่พาก yay ให้การบริหารงานของรัฐบาลที่มีลักษณะเป็นแบบเผด็จการ (เช่น รัฐบาลทหาร รัฐบาลที่มีพระครุการ เมืองที่มีอิทธิพลเพียงพระครุเดียว และรัฐบาลเผด็จการในรูปแบบของประชาธิปไตย) ในช่วงนี้เองที่ความแตกต่างในด้านฐานะทางเศรษฐกิจของแต่ละประเทศได้อุบัติขึ้นโดยประเทศไทยได้รับความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจมากเป็นผลมาจากการ "การจัดการ" ของกลุ่มผู้นำประเทศที่ได้นำชาติถาวรไปสู่ความเจริญทางด้านอุตสาหกรรม ส่วนประเทศที่ไม่ได้รับการเยี่ยงชิงอำนาจเพื่อช่วงชิงผลประโยชน์ให้ตอกย้ำกับกลุ่มผู้ปกครองและครอบครัวจะทำให้สังคมเหล่านั้นตกอยู่ในสภาพยากจนขึ้นแน่น ดังจะกล่าวลักษณะการจัดการของประเทศไทยต่าง ๆ โดยแบ่งออกเป็นกลุ่ม ๆ ดังนี้

1. ประเทศไทยอุตสาหกรรม

ญี่ปุ่นเป็นประเทศเดียวในทวีปเอเชียที่กล้ายเป็นประเทศอุตสาหกรรมและกล้ายเป็นประเทศอุตสาหกรรมที่สามารถทางเศรษฐกิจของโลกในปัจจุบัน

จริงอยู่ที่ปัจจุบันมีลักษณะพิเศษกว่าชาติอื่นใด เช่น มีประวัติศาสตร์ที่ยืดเยื้อระบบเจ้าขุนมูลนาย (feudal system) ประชากرمีความขั้นชั้นแข็ง อดหน และประทัยด้วยทั้งมีความรักชาติยิ่งกว่าชีวิตของคนเอง และดีกว่าชาติพันธุ์ญี่ปุ่นดีเด่นกว่าชาติอื่น ๆ ทั้งปวง (ดูจากสัญลักษณ์ของธงชาติที่ถือว่าประเทศของคนเห็นพระอาทิตย์ก่อนชาติอื่น ๆ) แต่ญี่ปุ่นก็ไม่ได้มีความแตกต่างไปจากชาติในเอเชียอื่น ๆ เท่าไหรัก กล่าวคือ ญี่ปุ่นก็เป็นประเทศที่ได้รับอิทธิพลทางเทคนิควิทยาจากชาติตะวันตกภายหลังที่เปิดประเทศในตอนกลางคริสต์ศตวรรษที่ 19 เช่นกันจากนั้นรัฐบาลของจักรพรรดิเมจิได้ส่งชาวญี่ปุ่นออกไปศึกษาและคุยงานในยุโรปและอเมริกา รวมทั้งได้ลงทุนสร้างปัจจัยพื้นฐานเพื่อการพัฒนาทางอุตสาหกรรมอย่างขยันขันไฟ้ ทำให้ญี่ปุ่นกลายเป็นมหาอำนาจในแบบเอเชียและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในช่วงก่อนและหลังสงครามโลกครั้งที่หนึ่งเป็นต้นมา

เมื่อญี่ปุ่นประสบความพ่ายแพ้ในการทำสงครามโลกครั้งที่สอง รัฐบาลพรรคเสรีประชาธิปไตย (Liberal Democratic Party) ซึ่งเป็นพรรคการเมืองใหญ่เพียงพรรคเดียวที่ครองอำนาจทางการเมืองมาโดยตลอดได้ทำการบริหารประเทศด้วยการบูรณะพื้นฟูเศรษฐกิจและเร่งพัฒนาประเทศอย่างจริงจัง จนทำให้ญี่ปุ่นเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมตลอดช่วงทศวรรษที่ 50 แห่งคริสต์ศักราช (พ.ศ. 2493-2502) ต่อมาภายหลังการจัดการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกในปี พ.ศ. 2507 ญี่ปุ่นก็ได้ป้าวประกาศให้โลกรู้จักสินค้าที่มีคุณภาพของตนและทำการขยายอำนาจทางเศรษฐกิจไปยังประเทศอื่น ๆ ทั่วโลกจนถึงปัจจุบัน

2. กลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่

ความสำเร็จของญี่ปุ่นในการพัฒนาเศรษฐกิจในช่วงทศวรรษที่ 50 เป็นตัวอย่างสำคัญให้แก่ประเทศเกาหลีใต้ ให้หวน ย่องกง และสิงคโปร์ จากนั้นก็ได้ประกาศใช้กฎหมายวิธีการผลิตสินค้าประเภทใช้แรงงานมาก (labor intensive industry) ในช่วงทศวรรษที่ 60 (พ.ศ. 2503-2512) ต่อมาเกาหลีใต้หันไปลงทุนอุตสาหกรรมหนักและเคมีภัณฑ์ในทศวรรษถัดมา ในขณะที่ให้หวนเร่งระดมการผลิตในอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งก็เป็นนโยบายเดียวกันกับที่ย่องกงปรับใช้ในการขยายการผลิตสินค้าประเภทนี้เพื่อการส่งออก ส่วนสิงคโปร์ได้ยึดนโยบายอุตสาหกรรมขนาดกลางผสมกับธุรกิจการค้าและบริการเพื่อให้สิงคโปร์เป็นศูนย์กลางการขนส่งและการค้าแบบเอเชียอาคเนย์

ความรุ่งโรจน์ทางด้านเศรษฐกิจของประเทศไทยในมิได้เกิดขึ้น เพราะความบังเอิญแต่เป็นเพราะความพยายามของรัฐบาลที่ได้ตั้งเป้าหมายที่จะพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าเท่าเทียมกับอเมริกา ดังนั้น รัฐบาลเพ็จจาร์บัก จึงชื่อชิงเกาหลีได้ รัฐบาลกึ่งมินตั้งของได้หัวน และพรรคกิจประชากมสิงคโปร์ (People's Action Party) ของนายลีกวนยู ซึ่งเป็นพรรครัฐการเมืองเดียวที่ครอบครองอำนาจมาโดยตลอดได้นำสังคมที่ไร้ทรัพยากรธรรมชาติและด้อยพัฒนาพัฒนาอุปสรรคนานาชนิดเพื่อแย่งชิงความเป็นหนึ่งทางเศรษฐกิจของโลก อย่างไรก็ตาม ความสำเร็จในการพัฒนาประเทศจะไม่เกิดขึ้นถ้าหากไม่ได้รับการสนับสนุนจากมวลชน ส่วนใหญ่ของประเทศไทย อนึ่ง การพัฒนาอาจประสบกับความล้มเหลวถ้าหากปล่อยให้มีการเปลี่ยนหมายการพัฒนาไปในทิศทางที่ต่างกันตามแนวคิดของแต่ละคนและกลุ่มคน ด้วยเหตุนี้ รัฐบาลของประเทศไทยอุตสาหกรรมใหม่เหล่านี้จึงมีลักษณะเป็นแบบกึ่งเพ็จจาร์ เพื่อบังคับมิให้มีการหันเหเบ้าหมายของการพัฒนาไปในทิศทางอื่น ในขณะเดียวกัน ก็ปลูกปั้นประชากรให้ทำงานหนัก มัธยสัสด์ แสงหราและพัฒนาความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มองผลประโยชน์ระยะยาวด้วยการผลิตและขยายสินค้าที่ผลิตขึ้นมากกว่าการหาเงินด้วยการเก็บกำไรและการจัดการภาระ รวมทั้งการเพาะเชื้อมันในความคิดของคนในสังคมเดียวกัน ในการสร้างความเจริญให้แก่สังคมของตน แผนการพัฒนาอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีของชาติอื่นคลอดไป สิ่งเหล่านี้เองที่ส่งผลให้ประเทศไทยเหล่านี้ได้รับความสำเร็จในการพัฒนา

โอลิมปิกที่กรุงโซล ปี พ.ศ. 2531 เป็นก้าวสำคัญที่ทำให้ทั่วโลกเห็นความสำเร็จของประเทศไทยอุตสาหกรรมใหม่ແຕบເອເຊີມາກຍິ່ງຂຶ້ນ

3. กลุ่มประเทศไทยเชียง

ประเทศไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์แหล่งทรัพยากรธรรมชาติมากมาย แต่ประสบกับปัญหา 2 อย่าง ได้แก่ ความเห็นแก่ตัวของกลุ่มผู้นำประเทศไทย และความหลากหลายในการเปลี่ยนหมายของการพัฒนา จึงทำให้ประเทศไทยเหล่านี้มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำกว่าประเทศไทย 2 กลุ่มแรก

ไทยและอินโดนีเซียมีรัฐบาลเพ็จจาร์หาร ส่วนฟิลิปปินส์มีรัฐบาลเพ็จจาร์ในรูปของประชาธิบัติ แต่ผู้นำของประเทศไทยมักมีความเห็นแก่ตัวด้วยการใช้อำนาจทางการเมือง

สร้างความมั่งคั่งให้แก่คนและครอบครัวของตน ในขณะเดียวกัน ก็ใช้อำนัล เดือนปีกันนี้ให้คนกลุ่ม อื่นมีโอกาสใช้ความสามารถสร้างความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจได้ ดังนั้น ภายใต้การนำ ของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์และพวกพ้องในประเทศไทย ประธานาธิบดีมาร์กอสแห่งฟิลิปปินส์ และ ประธานาธิบดีซูชาโต้ แห่งกัมพูชนี้เขียนนี้ ได้มีการสร้างความร่วมมือให้แก่กลุ่มผู้นำประเทศไทยใน นามของการพัฒนาประเทศไทย แล้วนำเอาทรัพย์สินของประเทศไทยไปบำเพ็ญความสุขส่วนตน ทำให้ประเทศไทย เหล่านี้ปลดโลกosaสหงในการสร้างความเจริญให้แก่สังคมในช่วงทศวรรษที่ 50-60 และ 70 ต่อมาเมื่อไทยผ่านยุค มีคในปี พ.ศ. 2516 และเปิดโอกาสในการลงทุนทางธุรกิจและอุตสาหกรรม ให้แก่ประชาชนมากขึ้น ประเทศไทยเริ่มมีความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจเรื่อยมา ส่วนประเทศไทย มาเลเซียนี้ บัญญาเรื่องเชื้อชาติระหว่างคนมาเลย์กับคนจีนและคนอินเดียที่ระบบกรุงทั่ว กันอยู่ตลอดเวลาทำให้มีการสักดิ้นโอกาสของแต่ละฝ่าย ด้วยเหตุนี้ การพัฒนาทางเศรษฐกิจจึงเป็น ไปอย่างเชื่องช้า

อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยกลุ่มอาเซียน 4 ประเทศนี้กำลังเจริญรุ่งหน้าไปอย่างรวดเร็ว โดยมีอัตราความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเฉลี่ยรายร้อยละ 5-8 ต่อปี ซึ่งเป็นที่สองรองจากประเทศไทยอุตสาหกรรมใหม่ที่มีอัตราเฉลี่ย 8-12 ต่อปี (ส่วนประเทศไทยอุตสาหกรรมตะวันตกมีเพียง ร้อยละ 2-4 เท่านั้น) ตลอดช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2523-2531

4. จีนแผ่นดินใหญ่ กลุ่มประเทศไทยอาเซียน และพม่า

จีนมีผลเมืองกว่า 1,100 ล้านคนทำให้มีรายได้เฉลี่ยต่อหัวเพียง 200 เหรียญ สหรัฐ ในปี พ.ศ. 2529 และได้รับการจัดให้อยู่ในกลุ่มประเทศไทยที่ยากจนที่สุดในโลก

จีนเปลี่ยนการปกครองเป็นแบบคอมมิวนิสต์ เมื่อปี พ.ศ. 2492 แต่จากการต่อสู้ แบ่งชิงอำนาจระหว่างรัฐบาลกึกมินตั้งกับกลุ่มนิยมHEMA เจือดุกเป็นเวลากว่า 30 ปี ทำให้บ้านเมืองขาดการเอาใจใส่ในการพัฒนาเศรษฐกิจและมีการนำเอารัฐบาลไปใช้ในการทำลายล้าง คนในชาติเดียวกัน ดังนั้น รัฐบาลคอมมิวนิสต์จึงเริ่มเร่งรัดพัฒนาประเทศตั้งแต่ปี พ.ศ. 2493 หรือทศวรรษที่ 50 แห่งคริสต์ศักราชโดยใช้แม่แบบการพัฒนาของสตาลิน (stalinist model) ซึ่งมีการวางแผนจากส่วนกลางที่เน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมหนักและโครงสร้างขนาดใหญ่ โดยมี สหภาพโซเวียตให้การสนับสนุนทาง ต่อมาในปี 2500 จีนได้เปลี่ยนไปใช้นโยบายการพัฒนา

ก้าวกระโดด (Great Leap) และยังผลให้ประสบผลสำเร็จได้ในระยะที่หนึ่ง แต่การปฏิวัติทางวัฒนธรรมในช่วงปี พ.ศ. 2509-2514 ที่เน้นความเท่าเทียมกันทางสังคมและการยุติธรรมของลัทธิคอมมิวนิสต์เป็นฐานในการพัฒนาประเทศ ทำให้การก้าวกระโดดหยุดชะงักลง

ในปี พ.ศ. 2521 เดิ้ง เสี้ยวผิง ได้ขึ้นครองอำนาจและได้เปลี่ยนแปลงการพัฒนาโดยการนำเอามาตรการในระบบอนุรักษ์นิยมมาผสมกับหลักการสังคมนิยมของจีน ตามนโยบายสี่หันสมัย กล่าวคือ มีการเอกสารรวมสิทธิ์ของรัฐบาลใช้ร่วมกับการให้มีทรัพย์สินส่วนบุคคล การวางแผนจากส่วนกลางใช้คู่กับระบบตลาดที่มีการแข่งขัน ระบบเพื่อจัดการทางการเมืองกับการให้บริการอันจำกัดทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรม เป็นต้น นโยบายที่ทำให้จีนมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เกิดมีช่วงการรายเข้ามามาก เช่น มีรัฐแทคเตอร์เป็นของตนเอง และมีเครื่องอุปโภคบริโภคในบ้าน ซึ่งในสมัยพระชนก เจ้อคุนนัน ทรัพย์สมบัติ 3 อายุร่วมกับจีนประถานคือ จักรยาน นาฬิกาข้อมือ และจักรเย็บผ้า แต่สมัยของเดิ้ง เสี้ยวผิง ในปี พ.ศ. 2530 ได้เปลี่ยนมาเป็นตู้เย็น โทรทัศน์ และเครื่องซักผ้า อนึ่ง จีนได้เบิกเมืองท่า 14 แห่งเพื่อดำเนินพาณิชย์เศรษฐกิจพิเศษรับส่งสินค้าเข้าออก และจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ 4 แห่งที่เชียงเจี้ยน จูไห่ ชานโจว และเซี่ยเหมินในมณฑลกว่างตุ้งและผู้เชี่ยนเพื่อท่องเที่ยวและการลงทุนจากต่างประเทศโดยเน้นหนักในกิจการส่งออกเป็นหลัก นอกจากนี้ จีนยังได้ออกไปลงทุนยังต่างประเทศถึง 30 ประเทศ

พม่าได้ดำเนินการปฏิประเทศโดยนายพลเนวิน เข้ายึดอำนาจในปี พ.ศ. 2505 และเปลี่ยนการปกครองมาเป็นสังคมนิยมแบบพม่า โดยเน้นความเท่าเทียมมากกว่าการเร่งรัดพัฒนาการผลิต ทำให้ภาวะเศรษฐกิจของประเทศไทยด้อยและกลایเป็นประเทศที่ยากจนที่สุดในโลกที่มีรายได้ต่อหัวเฉลี่ยเพียง 200 เหรียญต่อปี ต่อมาในปี พ.ศ. 2517 เนวินได้ตัดสินใจเบิกประเทศและนำเอาแผนพัฒนาเศรษฐกิจใหม่เข้ามาใช้ ทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศไทยเจริญเติบโตขึ้นมาเป็นลำดับ อายุร่วมกับจีน หลักการเดิมคือ "พม่าต้องพัฒนาตัวเองก่อน แล้วค่อยอาศัยความร่วมมือจากต่างประเทศ" ยังเป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศอยู่ ดังนั้น ปัญหาทางเศรษฐกิจจึงไม่ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง แค่กลับทรุดหนักลงในปี พ.ศ. 2530 เมื่อรัฐบาลยกเลิกการใช้ออนบัตร และประชาชนประสบปัญหาการขาดแคลนข้าว น้ำมัน และปัจจัยพื้นฐานในการยังชีพที่จำเป็น อันนำไปสู่การปฏิวัติโดยมวลชนในปี พ.ศ. 2531

ส่วนประเทศกลุ่มอินโดจีน ได้แก่ เวียดนาม ลาว และเขมร ซึ่งตกลอยู่ในภาวะสังคมนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500 เป็นต้นมา ทำให้ผู้นำประเทศไม่ได้เอาใจใส่ในการพัฒนาประเทศเลย สังคมก่อให้เกิดความทุกข์ยากแก่ประชาชนและล้างพลอยทรัพย์สินอย่างประมาณค่าไม่ได้ ทำให้คนต้องลี้ภัยไปอาศัยอยู่ประเทศไทยอีกครั้ง ดังนั้น ผู้คนจึงต้องต่อสู้คืนรุนเพียงเพื่อให้มีชีวิตรอดไปวันหนึ่ง ๆ เท่านั้น (22)

ในที่สุดเขียนจะไม่ออกล่าวถึงประเทศไทยในกลุ่มเอเชียใต้ ได้แก่ อินเดีย ปากีสถาน ลังกา เนปาล และอัฟغانิสถาน เพราะประเทศไทยตั้งอยู่บนฝั่งมหาสมุทร印度洋 และสภาพทางเศรษฐกิจจัดอยู่ในกลุ่มประเทศยากจนที่สุด เช่นกัน

ความรุ่งโรจน์ทางเศรษฐกิจของภาคพื้นแปซิฟิก

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2523 เป็นต้นมา การค้าระหว่างประเทศต่าง ๆ ในภาคสมุทรแปซิฟิก (trans-Pacific trade) ที่ตั้งอยู่ในทวีปเอเชีย ทวีปอเมริกา และทวีปออสเตรเลีย มีปริมาณและมูลค่ามากกว่าการค้าในภาคสมุทรแอตแลนติก (trans-Atlantic trade) นั่นหมายความว่า ประเทศไทยเป็นภาคพื้นแปซิฟิกมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจของโลก โดยก้าวล้าน步หน้าประเทศไทยตั้งอยู่บนภาคพื้นมหาสมุทรแอตแลนติกและมหาสมุทร印度洋 เดียวไป ในขณะเดียวกัน การค้าระหว่างประเทศไทยในเอเชียด้วยกันเองมีมูลค่าถึง 189 พันล้านเหรียญ และคาดกันว่าจะมีมูลค่าสูงกว่าการค้าระหว่างเอเชียกับอเมริกาเหนือในปี พ.ศ. 2543 ที่จะถึงนี้ซึ่งเมื่อดึงตอนนี้แล้วประเทศไทยในทวีปเอเชียที่ตั้งอยู่ในแอนดามาดากลางมหาสมุทรแปซิฟิกจะมีความมั่งคั่งเพราะเป็นแหล่งรวมทรัพย์สินของโลก (23)

ประเทศไทยจะได้รับประโยชน์สูงสุดจากการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในภูมิภาคนี้ ก็คือ ญี่ปุ่น และรองลงมา ได้แก่ ประเทศไทยอุตสาหกรรมใหม่ ในขณะที่ประเทศไทยในกลุ่มอาเซียนจะได้รับผลกระทบในระดับต่ำลงมา ส่วนประเทศไทยอินโดจีนและพม่าจะได้รับประโยชน์น้อยที่สุด อย่างไรก็ตาม ก็มีการคาดการณ์กันว่า ไทยอาจจะก้าวล้าน步หน้าประเทศไทยในกลุ่มอาเซียนด้วยกัน โดยจะกลายเป็นประเทศไทยอุตสาหกรรมใหม่เป็นประเทศไทยที่ 5 ในอนาคตอันใกล้นี้ (24)

จากประสบการณ์ของประเทศไทยญี่ปุ่นและกลุ่มประเทศไทยอุตสาหกรรมใหม่ในเอเชียที่เพิ่งกล่าวถึงนี้ ความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจมิใช่เกิดขึ้นโดยบังเอิญ แต่เกิดขึ้นเพราะความ

พยายามของคนทุกฝ่ายในสังคมที่ร่วมกันสร้างความเจริญรุ่งเรืองให้แก่ประเทศชาติ และหากจะมองย้อนกลับไปยังอดีต古老ที่ประทศในแบบยุโรปและอเมริกาที่สร้างชาติให้กลายเป็นสังคมอุดมสังคมแล้ว เราจะเห็นได้ว่าทุกประเทศต้องผ่านกระบวนการพัฒนาที่สำคัญของสังคมต้องนำศักยภาพของตนมาใช้ในการผลิตและจำหน่ายสินค้าอย่างเต็มที่เห็นทั้งสิ้น

มีนักสังคมวิทยาชาวอเมริกันชื่อ เอชร์ว่า โวเกล (Ezra F. Vogel) ได้กล่าวถึงความสำเร็จในการก้าวขึ้นสู่ประเทศอุดมสังคมแนวหน้าของญี่ปุ่นไว้ว่า ความสำเร็จเป็นผลมาจากการ

1. ความยอดเยี่ยมทางเทคโนโลยีและประสิทธิภาพการผลิต
2. การครอบครองตลาดการค้าระหว่างประเทศ
3. การพัฒนาปัจจัยพื้นฐาน เช่น การสื่อสาร การคมนาคมสั่ง การธนาคารฯ
4. มีสวัสดิภาพในชีวิตและทรัพย์สิน รวมทั้งคนในทำนองรู้อยู่ตลอดเวลา "...นักเรียนญี่ปุ่นโดยเฉลี่ยมีความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์โลกและเหตุการณ์ปัจจุบันของโลกมากกว่านักเรียนของประเทศตะวันตกส่วนใหญ่..." และ
5. เป็นชนชาติที่ขยันทำงานและขยันเที่ยว (25)

ส่วนกรณีของประเทศไทยในนั้น ความสำเร็จในการพัฒนาประเทศเป็นผลมาจากการสร้างความเป็นเอกที่ (1) ผู้นำประเทศไทยมีเจตนา remodel ที่จะให้ประเทศไทยเป็นสังคมอุดมสังคมเน้นเช่นอารยประเทศ (2) รัฐบาลเข้าแทรกแซงในการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและจริงจัง (3) ใช้สถาบันการศึกษาเป็นแหล่งถ่ายทอดทางเทคโนโลยีและวิจัยเพื่อการพัฒนา (research and development) และใช้เป็นศูนย์ข้อมูลของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก (4) ประชากรยังนิยมเชือดและทำงานหนัก รวมทั้งหาทางเข้าชนะความยากลำบากและปัญหาต่าง ๆ ด้วยความอดทนและเสียสละ (26)

ข้อสังเกตหนึ่งจะกล่าวถึงอีกประการหนึ่งก็คือ ประเทศไทยญี่ปุ่นและเกาหลีใต้ รวมทั้งไต้หวัน ฮ่องกง และสิงคโปร์ ได้ยึดมั่นเป้าหมายการพัฒนาเพียงเป้าหมายเดียว นั่นคือ การให้ประเทศเปลี่ยนจากสังคมเกษตรกรรมเป็นสังคมอุดมสังคมให้จงได้ จากนั้นรัฐบาลก็หุ่มเหตุพัฒนา เงินทุน แรงงาน การศึกษาและวิทยาศาสตร์ และกระตุ้นให้มวลชนร่วมกันพัฒนาชาติ

ทุกทาง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายนั้น ดังเราจะเห็นได้ว่านับตั้งแต่มีการเร่งรัดพัฒนาประเทศเป็นต้นมา เป้าหมายหลักนี้ไม่เคยเปลี่ยนแปลงแม้ว่าจะมีการเปลี่ยนผู้ปกครองประเทศไทยไปแล้วหลายกลุ่ม แล้วก็ตาม ดังนั้น ผลลัพธ์จึงปรากฏขึ้นดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน อันได้แก่ประเทศไทยเหล่านี้ต่างประสบผลสำเร็จในการพัฒนา

ประเทศไทยกับการพัฒนา : ปัญหาที่ยังไม่ได้รับการแก้ไข

เมื่อประเทศไทยรับใช้ทฤษฎีความทันสมัยในการพัฒนาประเทศนับตั้งแต่เริ่มใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติในปี พ.ศ. 2504 เป็นต้นมา นี้ สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้ย้ำถึงเป้าหมายที่จะทำให้ประเทศไทยเป็นสังคมอุตสาหกรรมโดยตลอด อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ปรากฏขึ้นในสังคมไทยในช่วงหลังการปฏิรูปโดยมวลชนในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2516 ได้แก่ เกิดความหลากหลายในการเปลี่ยนความหมายของการพัฒนา ดังจะขอแยกกล่าวออกเป็น 3 กระแส คือ

1. "ประเทศไทยจะต้องเป็นประเทศอุตสาหกรรม" คนกลุ่มนี้ยึดเป้าหมายการพัฒนาแบบเดิมโดยมุ่งหวังที่จะให้ประเทศไทยก้าวหน้าเที่ยมบ่าเที่ยมไก่กับอุตสาหกรรม ตัวอย่างของคนประเภทนี้ ได้แก่ นักเศรษฐศาสตร์ประจำสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นายธนาคาร การเงิน นักธุรกิจอุตสาหกรรม และคนหุ่นสาวที่ทำงานในภาคเอกชนซึ่งเพิ่มจำนวนมากขึ้นทุกปี ส่วนนักเรียนนักศึกษาที่เรียนเก่งต่างก็ให้ความสนใจเลือกเรียนสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ บริหารธุรกิจ การบัญชี และการค้าระหว่างประเทศ และเมื่อจบการศึกษาแล้วก็มุ่งไปประกอบอาชีพในทางธุรกิจอุตสาหกรรมมากกว่าเข้ารับราชการ

อนึ่ง มีนักการเมืองมากกว่าร้อยละ 50 ที่เป็นนักธุรกิจ ซึ่งให้การสนับสนุน พลเอกชาติชาย ชุม在香港 เป็นผู้นำรัฐบาล (ปี พ.ศ. 2532) และได้ประกาศแนวโน้มฯไว้ว่า "จะนำประเทศไทยไปสู่สังคมอุตสาหกรรมและย้ำการใช้เศรษฐกิจนำหน้าการเมืองและการทหาร"⁽²⁷⁾ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ประเทศไทยควรใช้ประโยชน์จากความรุ่งโรจน์ทางเศรษฐกิจของภาคพื้นเอเชียให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้นั่นเอง

ส่วนสมาชิกของคนในกลุ่มนี้บางคนที่ไม่ปฏิเสธเป้าหมายการพัฒนาในแนวนี้ แต่ พากเพียรได้แสดงความเป็นห่วงว่าประเทศไทยมีความพร้อมหรือยัง เช่น คนในประเทศไทยต้องปรับปรุง

ตัวเองด้วยการทำงานมากขึ้น ขยายขั้นแข็ง และออกออมม้อยส์เพื่อสะสมไว้ลังทุน คนต้องใจให้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และความรอบรู้เกี่ยวกับโลกมากยิ่งขึ้น และรัฐบาลต้องรับปรุงปัจจัยพื้นฐานรวมทั้งปรับปรุงระบบราชการ⁽²⁸⁾ ซึ่งข้อเสนอเหล่านี้ล้วนเป็นประโยชน์ต่อการเปลี่ยนแปลงสังคมให้กลายเป็นประเทศอุดมสมบูรณ์ทั้งสิ้น

นอกจากนี้ ยังมีคนอีกกลุ่มนึงที่ให้ความเห็นว่า ประเทศไทยควรจะวางแผนเป้าหมายให้สังคมกลายเป็นประเทศอุดมสมบูรณ์ทางการเกษตร และนั่งเก็บอกว่าควรเป็นสังคมอุดมสมบูรณ์ทางการเกษตรและบริการ เพราะคนไทยมีศักยภาพและความสามารถในการเกษตรและบริการมากกว่า แต่ทั้งนี้จะน่าจะได้ว่าคนทุกกลุ่มที่เพิ่งกล่าวถึงมาตั้งแต่หัวข้อที่จะให้ประเทศไทยเจริญก้าวหน้าในทางเศรษฐกิจแบบทั้งสิ้น

2. "ทำไมประเทศไทยต้องพัฒนาเป็นสังคมอุดมสมบูรณ์" คนกลุ่มนี้ ได้แก่ นักวิชาการสาขาวิชาสังคมศาสตร์ที่นิยมลัทธิความเท่าเทียมกันทางสังคม ทั้งที่เป็นนักปรัชญาศาสตร์ นักประวัติศาสตร์ และนักเศรษฐศาสตร์การเมือง นักนิเวศวิทยาหรือสิ่งแวดล้อมนิยม ผู้ประกอบวิชาชีพสาขาสรีริวิทยาและชีววิทยา และนักพัฒนาชุมชน นอกจากนี้ คนในกลุ่มนี้ยังรวมไปถึงกลุ่มนุรักษ์นิยมที่ได้รับการยอมรับนับถือจากสังคมและเคยเป็นขุนนางที่มีฐานะดีทางเศรษฐกิจมาตั้งแต่เด็ก เป็นต้น ทัศนะของคนกลุ่มนี้สองฝ่ายนี้มีความต่างกันอย่างสิ้นเชิง เมื่อพิจารณาดูแล้วพบว่า การพัฒนาเพื่อใครและจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อมวลชนอย่างไร

จากคำถatementที่ว่า การพัฒนาเพื่อใครนั้น เป็นคำถามที่มุ่งแสวงหาคำตอบว่าใครจะได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนามากที่สุดและใครหรือกลุ่มใดในสังคมจะได้รับผลพวงจากการพัฒนาน้อยที่สุด ทั้งนี้ เพราะระยะเวลาที่ผ่านมา การเร่งรัดพัฒนาอย่างมากให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้ ซึ่งก่อผลให้เกิดปัญหาสังคมตามมา เช่น จำนวนคนจนจัด การจัดบ้านและอาชญากรรม โสเกลนี การใช้แรงงานเด็ก และความแตกต่างระหว่างเมืองกับชนบทมีมากขึ้นเป็นที่ชัดเจน ส่วนนักนิเวศวิทยามักจะหันมาดูการสูญเสียความสมดุลของธรรมชาติไป เพราะการพัฒนาทางเศรษฐกิจจะมีส่วนเร่งเร้าให้เกิดการทำลายสิ่งแวดล้อม อาทิ เช่น การสร้างเขื่อน โรงงานไฟฟ้า นิวเคลียร์ โรงงานอุดมสมบูรณ์ การถางป่าเพื่อการเพาะปลูก และการขยายตัวของเขตเมืองที่ได้ทำให้เกิดผลกระทบทางความแห้งแล้งขึ้นตามส่วนต่างๆ ของประเทศไทย

อย่างไรก็ตาม มีบางคนในกลุ่มนี้ที่เคยมีสถานภาพทางสังคมสูงและรั่วไหลมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ซึ่งคนกลุ่มนี้มักต่อต้านการพัฒนาระบบทุนนิยม เพราะเกรงว่าจะทำให้สถานภาพของคนทุกคนดีลง เมื่อคนรุ่นใหม่ใช้โอกาสในการแสวงหาความก้าวหน้าจนมีฐานะความเป็นอยู่ท่ามกลางหรือดีกว่าพวกเข้า ตัวอย่างของคนกลุ่มนี้ได้แก่ สมาชิกของชนชั้นสูงที่เคยมีศรัทธาราศักดิ์มาก่อน

* ดังนั้น คนทั้งสามกลุ่มนี้จึงได้รณรงค์ต่อต้านการพัฒนาตามแนวทฤษฎีความทันสมัยทุกวิถีทาง แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า พวกรัฐนิยมได้เสนอรูปแบบของสังคมใหม่ที่พวกราชต้องการอย่างเป็นรูปธรรม ทำให้การรณรงค์ของพวกราชเป็นเรื่องของการใช้อารมณ์มากกว่า

3. "การพัฒนาเพื่อมวลชน" เป้าหมายการพัฒนาเพื่อมวลชนเป็นกำลังล่าวอ้างของนักการเมืองบางกลุ่มที่ขึ้นราชานเป็นเครื่องมือเพื่อหันเหทิศทางของการพัฒนาไปเพื่อผลประโยชน์ระยะสั้น นักการเมืองเหล่านี้มักกล่าวว่า สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติกำหนดแผนพัฒนาประเทศโดยมีได้ใช้มูลพื้นฐานหรือข้อมูลจริง ดังนั้น พวกราชจึงเสนอว่า การพัฒนาประเทศควรตอบสนองความต้องการของมวลชน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือแผนพัฒนาประเทศควรกำหนดตามนโยบายของพรรครัฐบาลนั้นเอง อย่างไรก็ตาม ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในวงการเมืองไทยก็คือ ช่วงอายุของรัฐบาลแต่ละยุคสั้นมากและนักการเมืองมักใช้โครงสร้างการพัฒนาเพื่อผลประโยชน์ทางการเมืองในระยะสั้นของตนและพรรคการเมืองของตนมากกว่า ดังนั้น หากจะให้มีการเปลี่ยนแปลงในด้านการพัฒนาไปตามอิทธิพลทางการเมืองแล้ว แนวการพัฒนา ก็จะไม่ต่อเนื่อง หรือวนเวียนซ้ำไปซ้ำมานายกต่องาน รวมทั้งจะเกิดความสับสนขึ้นในหมู่ประชาชน เพราะต้องปรับตัวให้เข้ากับแนวนโยบายของรัฐบาลใหม่อยู่ตลอดเวลา และในที่สุดประเทศไทยจะก้าวไปไม่ทันโลก ทั้งนี้ เพราะความสามารถส่วนใหญ่ถูกนำเอามาใช้ในการแข่งขันทางการเมืองภายในประเทศเสียหมด

จะเห็นได้ว่าความแตกต่างในด้านการเปลี่ยนแปลงความหมายการพัฒนาของไทยมีขึ้นอย่างเด่นชัด และต่างก็เรียกร้องการสนับสนุนจากประชาชนให้เห็นคล้อยไปตามแนวความคิดของกลุ่มคน ต่อมาเมื่อแนวความคิดดังกล่าวกล่าวถูกยกไปเพื่อตอบสนองความต้องการของทุกกลุ่มแทนที่จะทุ่มเทกำลังทุกส่วนเพื่อพัฒนาให้ประเทศก้าวหน้าไปสู่เป้าหมายใดเป้าหมายหนึ่ง ลักษณะดังนี้ทำให้ผลของการพัฒนาไม่อาจประสบความสำเร็จดังที่คาดหวังเอาไว้

ความส่งท้าย

บทนี้ได้กล่าวถึงการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย และได้ศึกษาถึงภาวะเศรษฐกิจของประเทศไทยยานภาคพื้นเอเชียซึ่งใหญ่ตั้งอยู่ในบริเวณเด่นนี้เพื่อให้ผู้อ่านได้ศึกษาเปรียบเทียบโดยทั่วไปแล้วจะรับสัมภัคในการพัฒนาประเทศของไทยซึ่งยังผลให้การประกอบอาชีพมากขึ้นเพื่อสนับสนุนแนวการพัฒนาประเทศนี้ได้แก่ การพัฒนาตามแนวทฤษฎีความทันสมัย อย่างไรก็ตามเนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศเศรษฐีประชาธิปไตย จึงเกิดกลุ่มคนที่เปลี่ยนความหมายการพัฒนาไปในทิศทางแตกต่างกันออกไป ซึ่งความหลากหลายนี้เองส่งผลให้มีการจำแนกการประกอบอาชีพของสมาชิกสังคมมากมายหลากหลายชนิดและมีความสัลับซับซ้อนยิ่งขึ้น

ผู้เขียนมีความเห็นเกี่ยวกับเรื่องการเปลี่ยนความหมายการพัฒนาประเทศดังนี้ ในฐานะที่ไทยต้องอยู่ภายใต้ระบบทุนนิยมโลก เรายังควรแสวงหาประโยชน์จากการแบบนี้เพื่อความเจริญก้าวหน้าของคนทั้งสังคมด้วยการสร้างความสอดคล้องในด้านเป้าหมายหลักในการพัฒนาประเทศ ให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันก่อน จากนั้นก็ร่วมกันประกอบอาชีพหั้งในด้านการพัฒนาการผลิตและการทางตลาดให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพสูงสุดเพื่อให้ก้าวไปถึงจุดหมายร่วมกัน อนึ่ง เป้าหมายหลักในการพัฒนาไม่ควรหักให้ตัวเพียงเพื่อให้กลยุทธ์เป็นนิยมหรือเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่เท่านั้น แต่るべきต้องให้สูงสุด เช่น ไทยจะต้องเป็นมหาอำนาจในทางเศรษฐกิจภายในปี พ.ศ. 2543 ให้ลงได้ (ส่วนเป้าหมายอันก็ไม่ควรถูกหักหัตถ์โดยสิ้นเชิง แต่るべきเป็นเป้าหมายรองลงมา) และแล้วก็ทุ่มเทรพยายามทุกทางเพื่อนำชาติไทยไปสู่การเป็นมหาอำนาจในทางเศรษฐกิจของโลกต่อไป

เชิงอรรถบทที่ 5

(1) รอง ศยานนท์และวิลาศวงศ์ พรัตน์, "ประวัติศาสตร์สมัยกรุงศรีอยุธยา," แหล่งงานประวัติศาสตร์ เอกสาร โนราหมกค. 6 : 2 (2515), หน้า 71.

(2) ผู้สนใจในเรื่องนี้สามารถหาอ่านเกี่ยวกับข้อได้เปรียบเสียเปรียบที่ไทยได้รับกับเงื่อนไขในสมัยสัญญาบริ่งนี้ จากหนังสือประวัติศาสตร์ทั่วไป และคู James C. Ingram, *Economic Change in Thailand 1850-1970*. (Stanford, California : Stanford University Press, 1977).

(3) J. Homan van der Heide, "The Economic Development in Siam during the Last Half Century," *Journal of Siam Society*. 3 part 2 (1906), pp. 76-101.

(4) David B. Johnston, "Opening a Frontier : The Expansion of Rice Cultivation in Central Thailand in the 1890's," *Contribution to Asian Studies*. 9 (1976), pp. 24-44; สุนทรีย์ อาระไวย์, บทบาทของรัฐบาลและเอกชนในการพัฒนา : พิจารณาเฉพาะกรณีประวัติการรังสิต พ.ศ. 2431 ถึง 2457, รายงานผลการวิจัยหมายเลขอ 1 (กรุงเทพฯ : สถาบันไทยศึกษา, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2521).

(5) ทวีศิลป์ สืบวัฒนา, "การลงทุนของเจ้านายไทย," รวมบทความทางประวัติศาสตร์. 5 (2526), หน้า 62 และ 82.

(6) เดือน บุนนาค, ท่านปรีดิ : รัฐบุรุษอาวุโส. (กรุงเทพฯ : สามัคคีธรรม, 2517).

(7) สุวี เจริญวงศ์, "ปฏิกริยาของรัฐบาลพระบาทสมเด็จพระป哥เกล้าเจ้าอยู่หัวต่อการเคลื่อนไหวทางความคิดสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ พ.ศ. 2468-2475," การเมือง-การปกครองไทยสมัยใหม่ ชัยอนันต์ สมทวนิช และสุวี เจริญวงศ์บรรณาธิการ (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2521) หน้า 293-359.

(8) Robin Broad, "CTA-IMF-World Bank-AID : Counter-Insurgency in Thailand," **Counter Spy**. (Summer 1980), p. 9.

(9) ภายในช่วงระยะเวลาเดียวกันนี้ ธนาคารโลกได้ทำการสำรวจภาวะเศรษฐกิจของประเทศไทยอย่างต่อเนื่องมาต่อ 15 ประเทศ และได้เสนอแนวทางในการพัฒนาประเทศไทยให้ไว คุณณิชของไทยและคำบรรยายของนายกรัฐมนตรี ใน โครงการพัฒนาของรัฐบาลประเทศไทย. โดยธนาคารระบุว่างประเทศเพื่อการบูรณะและวิัฒนาการ (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กองการพิมพ์สลาภกินเมืองรัฐบาล, 2503), หน้า ๑ และ 1-364.

(10) รายละเอียดเกี่ยวกับปัญหาของการอุดสาหกรรมที่รัฐบาลเป็นผู้ดำเนินการว่า การบริหารงานไม่มีประสิทธิภาพ เกิดการฉ้อโกงในหมู่พนักงานและข้าราชการ และไม่สามารถแข่งขันกับสินค้าที่ผลิตโดยเอกชนได้ อาทิ ทางธนาคารโลกจึงแนะนำว่ารัฐบาลควรลดภาระในการผลิต แต่กำหนดที่สนับสนุนให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการ หน้าที่หลักของรัฐบาลควรเป็นการสร้างบรรยากาศให้เกิดการลงทุน และควรลงทุนในการก่อสร้างท่าเรือ ท่าอากาศยาน การประปา ไฟฟ้า โทรศัพท์โทรเลข เชื่อม และการชลประทาน ตลอดจนนิคมอุตสาหกรรมเพื่อเป็นฐานให้เอกชนสามารถใช้ประโยชน์และดำเนินธุรกิจอุตสาหกรรมได้อย่างสะดวก

(11) คำว่า "เปิดการค้าเสรีกับทุกประเทศ" นี้ เป็นที่ถกเถียงกันมาก มีนักวิชาการหลายท่านกล่าวว่า ไทยเรามีให้มีการเปิดการค้าเสรีหรือไม่ แต่มีลักษณะเป็นแบบกึ่งปิดกึ่งเปิด สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะโครงสร้างของอันดับภายในทำให้เป็นไปเช่นนี้.

(12) **Government of Thailand, The National Economic Development Plan 1961-1966.** The National Economic Development Board, 1964, Chapter 2 Development Objectives and Policies.

(13) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1. และ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2. (กรุงเทพฯ : สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2504 และ 2510).

(14) A Speech by Pisit Pakasem at the Thailand-United States Natural Gas Utilization Symposium, Bangkok, **Bangkok Post**. (8 February 1984), p. 8.

(15) "สรุปร่างที่ศึกษาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6" วารสาร
เศรษฐกิจและสังคม. 22 : 4 (กรกฎาคม-สิงหาคม 2528), หน้า 16-18.

(16) ข้อสรุปดังกล่าวนี้แล้วไม่ได้กล่าวอย่างละเอียดถึงสาเหตุของการเกิดขึ้นของ
ชนชั้น การเป็นพวกร้อยละหัวงาชนชั้น รวมทั้งการต่อสู้ระหว่างชนชั้น ทั้งนี้ เพราะผู้เขียนได้
กล่าวอย่างละเอียดไว้ในหนังสือเล่มอื่นแล้ว ผู้ที่สนใจอาจหาอ่านได้จากหนังสือที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับ
กับหัวข้อนี้ ดู สมภพ มนัสรังสรรค์ (บรรณาธิการ), การขยายตัวของระบบทุนนิยมในประเทศไทย
พ.ศ. 2488-ปัจจุบัน. (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สร้างสรรค์, 2524); ศิริ พาสุข, พัฒนา
กิจกรรมทุนนิยมไทย. (กรุงเทพฯ : พิชิตร์การพิมพ์, 2522); บทความต่างๆ ในวารสารเศรษฐศาสตร์,
การเมือง สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; Damrong Thandee, **Politics of
Policy Implementation : A Case Study of Rural Development in Thailand.**
(Bangkok : Chulalongkorn University Social Research Institute, 1985).

(17) สุวินัย ภรណาลัย, ทฤษฎีปรัชญาชั้นชาติ, รายงานการวิจัยหมายเลข 61
คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (กันยายน 2530), หน้า 116-135.

(18) Sura Sanittanont and Twatchai Yongkittikul, "Direct Foreign Investment in Thailand," **The Role of Foreign Financial Assistance to Thailand in the 1980s** edited by W. Lee Baldwin and W. D. Maxwell (Lexington, Mass. : Lexington Books, 1975); Suthy Prasartset, "The Impact of Transnational Corporations on the Economic Structure of Thailand," **Alternatives**. 7 : 4 (Spring 1982); "Transnational Corporations from Asian Developing Economies : A Study of Thailand as Host Country," **Asia-Pacific TNC Review**. ESCAP/UNCTC (January 1986); "Foreign Investment and Transnational Corporations from the Federal Republic of Germany in Thailand," **Asia-Pacific TNC Review**. ESCAP/UNCTC (January 1988).

(19) กัจระ สถิติกุล, "ภาวะเศรษฐกิจปี 2531 และ 2532," อ้างใน **ประชาธิรัฐ**. (4 มีนาคม 2532), หน้า 26 ซึ่งผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยกล่าวว่า สัดส่วน
การจ้างงานในภาคเกษตรกรรมลดลงจากร้อยละ 67.6 ในปี พ.ศ. 2525 มาเป็นร้อยละ 63.4
ในปี พ.ศ. 2531 ในขณะที่การจ้างงานในภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 8.3 ในปี 2525

(20) Bangkok Post, Year-End Economic Review 1988. (December 1988), pp. 7-13.

(21) Chira Hongladarom and Medhi Krongkaew (ed.) Comparative Development : Japan and Thailand. (Bangkok : Thammasat University Press, 1981) ; Damrong Rajanubhab, "The Introduction of Western Culture in Siam," Journal of Siam Society. Vol. XX part two, (1926) pp. 89-100.

(22) ผู้สนใจเรื่องราวของประเทศไทยในแบบนี้ สามารถค้นคว้าได้จาก เอเชียรายปี (จัพิมพ์ชั้นทุกปี) สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; Asia-Pacific Report : Trends, Issues, Challenges. East-West Center, Honolulu, Hawaii (1986); World Development Report 1988. The World Bank (Washington D.C. : Oxford University Press, 1988) ; Far Eastern Economic Review, Asia 1986 Yearbook. (Hongkong, 1986).

(23) "Asia Nears Self-sufficiency in Trade," Bangkok Post. (20 January 1989), p. 19; Intra-Asian Trade on Track to Top trans-Pacific Trade," Bangkok Post. (14 October 1988), p. 20.

(24) Boonsong Kositchotethana, "Thailand to be Asia's Next NIC, Says UN Survey," Bangkok Post. (12 April 1988).

(25) เอชร่า โวเกล, ภูมิปุน : ผู้เป็นหนึ่ง. บัญญัติ สุกราวิทย์-บรรณาธิการแปล (กรุงเทพฯ : ศูนย์ภูมิปุนศึกษา สถาบันเอเชียศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2528), หน้า 9-28.

(26) คำรงค์ ฐานดี, เกาะหลีใต้: บทบาทของรัฐในการพัฒนาประเทศไทย. กรุงเทพฯ : สถาบันเอเชียศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2530), หน้า 53-64.

(27) Chatichai Choonhavan, "Maintaining Momentum of Progress," Bangkok Post. (23 December 1988), p. 4; "Chatichai's Strategy," Bangkok Post. (12 December 1988), p. 1 and 3; Research Office of Bangkok Bank, "What It Takes to Be a Newly Industrialized Country," Bangkok Post. (21 March 1989), pp. 20, 24.

(28) ศรีวงศ์ สุมิตรา, "ประเทศไทยกับการเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่," วารสารวิจัย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2530), หน้า 39.